

КОНТРОЛЬНИЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка”

ЗАЦВЕРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

А.В.Макоўчык

“ 21-2-2023 ” 2023 г.

Рэгістрацыйны № УД- 31-2-42 /вуч.

БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей

**6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура);**

**6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская))**

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове Адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0113-02-2023 (____.____.____, №____) і вучэбных планаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская))

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Д.В.Дзятко, загадчык кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы вышэйшай адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, доктар філалагічных навук, дацэнт;

С.У.Шахоўская, дацэнт кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы вышэйшай адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

М.Р.Прыгодзіч, загадчык кафедры беларускага мовазнаўства Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, доктар філалагічных навук, прафесар;
В.Ю.Шыманская, загадчык кафедры замежных моў УА “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА:

Дырэктар ДУА “Гімназія № 18 г. Мінска”

Ю.В.Новік

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”
(пратакол № 11 ад 30.05 2023 г.)

Загадчык кафедры

Д.В.Дзятко

Навукова-метадычным саветам ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”
(пратакол № 6 ад 11.06 2023 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела

Я.В.Ціханова

Дырэктар бібліятэкі

Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма дысцыпліны “Беларуская лексікаграфія” прызначана для рэалізацыі на першай ступені вышэйшай адукацыі ў межах цыклу спецыяльных дысцыплін і займае сярод іх важнае месца.

“Беларуская лексікаграфія” з’яўляецца дысцыплінай модуля “Прыкладная лінгвістыка”. Курс знаёміць студэнтаў з гісторыяй ўзнікнення і станаўлення, сучасным станам і напрамкамі развіцця тэорыі і практыкі складання слоўнікаў. Лексікаграфія прадстаўляе слова ў сукупнасці ўсіх яго ўласцівасцей, таму слоўнік з’яўляецца не толькі ўнікальным і незамянімым дапаможнікам у вывучэнні мовы, але найважнейшым інструментам навуковых даследаванняў. Акрамя таго, у лексікаграфічных выданнях замацоўваюцца літаратурныя нормы, што спрыяе павышэнню пісьменнасці і культуры маўлення.

Веды па беларускай лексікаграфіі неабходныя для разумення шляхоў і спосабаў фарміравання беларускай нацыянальнай мовы, прагназавання яе далейшага развіцця ва ўмовах дзяржаўнага беларуска-рускага білінгвізму. Праз знаёмства з лексікаграфічнымі крыніцамі ўдасканальваюцца метады даследавання, дасягаецца большая эфектыўнасць яго практычных вынікаў.

Мэта выкладання дысцыпліны “Беларуская лексікаграфія”: сістэматызаваць веды навучэнцаў пра асноўныя этапы развіцця беларускай лексікаграфіі, яе сучасны стан і перспектывы, развіць філалагічнае мысленне студэнтаў, навывікрытычнага аналізу і практычнага выкарыстання атрыманых ведаў у іх будучай прафесійнай дзейнасці.

Задачы вывучэння дысцыпліны:

- пашырыць і паглыбіць тэарэтычныя веды студэнтаў пра спецыфіку асноўных перыядаў у развіцці беларускай лексікаграфіі;
- даць уяўленне пра разнастайныя лексікаграфічныя кірункі і школы;
- пазнаёміць з найважнейшымі беларускімі слоўнікамі;
- ахарактарызаваць кампазіцыйныя асаблівасці беларускіх лексікаграфічных выданняў на ўзроўнях мега-, макра- і мікраструктуры;
- прааналізаваць галоўныя навуковыя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі, вызначыць іх прычыны і прапанаваць шляхі вырашэння;
- навучыць будучых настаўнікаў самастойнай працы з інфармацыйнай літаратурай па лінгвістыцы і слоўнікамі розных тыпаў.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў шэрагу іншых дысцыплін. Сярод лінгвістычных дысцыплін, якія выкладаюцца на філалагічных факультэтах ВНУ Рэспублікі Беларусь, “Беларуская лексікаграфія” займае адно з важных месцаў у сістэме падрыхтоўкі настаўнікаў-філолагаў. Гэта самастойная лінгвістычная дысцыпліна, якая мае свой прадмет вывучэння, метады і прыёмы аналізу.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі. Вучэбная дысцыпліна “Беларуская лексікаграфія” звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як, “Беларуская дыялекталогія”, “Уводзіны ў мовазнаўства”, “Фанетыка – Лексіка – Словаўтварэнне”, “Марфалогія”, “Сінтаксіс”, “Стылістыка”, “Тэкст. Чужая мова. Пунктуацыя” .

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

- найважнейшыя лексікаграфічныя працы па беларускай мове;
- разнастайныя лінгвістычныя кірункі і школы;
- сістэму тэрмінаў лексікаграфіі;

– галоўныя навуковыя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі і перспектыўныя шляхі яе развіцця;

– навуковую і даведачную літаратуру па дадзенай галіне мовазнаўчай навукі.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **умець**:

– адбіраць, аналізаваць і сістэматызаваць моўныя факты;

– праводзіць самастойныя лінгвістычныя назіранні, рабіць абагульненні і вывады;

– заўважаць агульнае і адметнае ў слоўніках розных тыпаў;

– карыстацца разнастайнымі слоўнікамі і даведачнай літаратурай;

– выкарыстоўваць атрыманыя веды на практыцы.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **валодаць**:

– тыпалогіяй сучасных лексікаграфічных выданняў;

– сістэмай памет, якія выкарыстоўваюцца ў сучасных лінгвістычных слоўніках;

– асаблівасцямі структурнай арганізацыі слоўнікаў беларускай літаратурнай і дыялектнай мовы;

– навыкамі каталагізацыі моўных адзінак розных тыпаў.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў спецыяльнай кампетэнцыі СК-7: Выкарыстоўваць слоўнікі пэўнага тыпу ў адпаведнасці з камунікатыўнымі задачамі.

У рамках адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне “Беларуская лексікаграфія” студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны

У аснову структуравання зместу вучэбнага матэрыялу дысцыпліны пакладзены прынцып тэматычнага падыходу, які прадугледжвае падзел вучэбнага матэрыялу на адносна самастойныя раздзелы (тэмы).

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый выкладчык (кафедра) праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

Найбольш перспектыўныя і эфектыўныя сучасныя інавацыйныя адукацыйныя сістэмы і тэхналогіі наступныя: вучэбна-метадычны комплекс, блочна-модульная, модульна-рэйтынгавая і крэдытная сістэмы, інфармацыйныя тэхналогіі, метадыкі актыўнага навучання.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны ўключае ўводзіны і вучэбныя раздзелы (тэмы). Тэматычны змест вучэбнай дысцыпліны рэалізуецца ў наступных формах: практычныя заняткі, самастойная праца студэнтаў.

Вучэбная дысцыпліна на дзеным аддзяленні чытаецца на 1 курсе ў 1-ым семестры. У адпаведнасці з вучэбным планам установы вышэйшай адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Беларуская лексікаграфія” усяго адводзіцца 100 вучэбных гадзін, з якіх 44 – аўдыторныя (22 гадзіны - лекцыі, 22 гадзіны - практычныя) і 56 гадзін – самастойная праца.

Форма атэстацыі: 1 семестр – *залік*.

Размеркаванне гадзін

семестр	усяго	аўдытор	лекцыі	практычныя	самаст.	форма кантролю
---------	-------	---------	--------	------------	---------	----------------

	гадзін	ныя			праца	
1	100	44	22	22	56	залік

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

1. Уводзіны

2. Слоўнік як асноўная адзінка лексікаграфіі

3. 3 гісторыі беларускай лексікаграфіі

3.1. Прынцыпы перыядызацыі развіцця лексікаграфіі. Асаблівасці развіцця беларускай лексікаграфіі XIII ст. – XVIII ст. Раннія слоўнікі ўсходніх славян. Гласаграфія. Азбукоўнікі. Асаблівасці выданняў “Лексисъ съ толкованіемъ словенских мовъ просто” (Вільня, 1586), “Лексис сиречь реченія вькратъце събранны и из словенскаго языка на просты рускій діалектъ истолкованы Л.З.” Лаўрэнція Зізанія (Вільня, 1596), “Лексіконъ славеноросскій и именъ тлькованіе” Памвы Бярынды (Кіеў, 1627), тлумачальна-перакладнога слоўніка XVII ст. “Сіноніма славенаросская”.

3.2. Характэрныя асаблівасці слоўнікаў XIX ст. – пач. XX ст. Беларуская лексіка і фразеалогія ў рукапісах і публікацыях К.Ф. Калайдовіча, А.Ф. Рыпінскага, Ф.С. Шымкевіча, П.М. Шпілеўскага, Я. Чачота, Я.П. Тышкевіча, Г. Кладніцкага, К. Мальчэўскага, Ф.Ф. Галатузава, П.П. Дуброўскага, І.І. Насовіча, М. Анімеле, С.П. Мікуцкага, А.-Г. Кіркора, І. Трусевіча, М. Каміньскага, Р.Б. Валовіча, А.І. Сабалеўскага, С.І. Сакалова, А.І. Вярыгі-Дароўскага, П.В. Шэйна, В.А. Каратыньскага, Ф. Сцяпуры, У. Дубоўскага, Е.Р. Раманава, П.У. Уладзімірава, М.Я. Нікіфароўскага і інш.

Лексікаграфічныя працы “Собрание слов литовско-русского (белорусского) наречия” Ф.С. Шымкевіча (рукапіс, 1838); “Словарь белорусского наречия” П.М. Шпілеўскага (рукапіс, 1845); “Словарь западнорусского наречия” І.І. Грыгаровіча (рукапіс, 1850-я гг.); “Словарь белорусского наречия” І.І. Насовіча (С.-Пб., 1870); “Смоленский областной словарь” У.М. Дабравольскага (Смоленск, 1914); “Белорусский словарь” С.М. Мядзведскага (рукапіс, 1910); матэрыялаў для вялікага беларуска-польска-рускага слоўніка Я. Ціхінскага (1870-я гг. – канец XIX ст.).

3.3. Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР. Выпрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі. Характэрныя асаблівасці лексікаграфічных выданняў 1920-х гг. Дзейнасць Тэрміналагічнай камісіі Інбелкульта ў 1922 – 1930 гг. “Слоўнік геамэтрычных і трыганамэтрычных тэрмінаў і сказаў (расійска-беларускі і беларуска-расійскі)” К.С. Дуж-Душэўскага і В.Ю. Ластоўскага (Коўна, 1923); “Беларуска-польска-расейска-лацінскі ботанічны слоўнік” Зоські Верас (Вільня, 1924). Першыя перакладныя слоўнікі (“Маскоўска-беларускі слоўнік” М.І. Гарэцкага і Г.І. Гарэцкага (Смаленск, 1918); “Невялікі беларуска-маскоўскі слоўнік” М.І. Гарэцкага (Вільня, 1919), “Беларуска-расійскі слоўнічак” М.І. Каспяровіча (Менск, 1925), рукапісны руска-беларускі слоўнік А.В. Ярушэвіча (1921). Гісторыя стварэння і лексікаграфічныя асаблівасці агульнамоўных перакладных слоўнікаў “Практычны расійска-беларускі слоўнік” М.Я. Байкова і М.І. Гарэцкага (Мн., 1924); “Беларуска-расійскі слоўнік” М.Я. Байкова і С.М. Некрашэвіча (Мн., 1926); “Расійска-беларускі слоўнік”

С.М. Некрашэвіча і М.Я. Байкова (Мн., 1928); “Падручны беларуска-польскі слоўнік” Б. Друцкага-Падбярэскага (Вільня, 1929); “Падручны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік” В.Ю. Ластоўскага (Коўна, 1924).

Дзейнасць Камісіі па ўкладанні слоўніка жывой беларускай мовы. Дыялектаграфія 1920-х гг.: “Віцебскі краёвы слоўнік” М.І. Каспяровіча (Віцебск, 1927); “Краёвы слоўнік Чэрвеншчыны” М.В. Шатэрніка (Мн., 1929); “Краёвы слоўнік усходняй Магілёўшчыны” І.К. Бялькевіча (Мінск, 1970).

3.4. Асаблівасці развіцця беларускай лексікаграфіі ў 1930-я гг. Структура выдання “Руска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.І. Александровіча (Мн., 1937).

3.5. Беларуская савецкая лексікаграфія ў канцы 1940-х – 1980-я гг. Лексікаграфічная дзейнасць Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР. Характэрныя рысы “Руска-беларускага слоўніка” (1953), “Беларуска-рускага слоўніка” (1962), “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы” (у 5 т.; 1977 – 1984), “Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” (у 5 т.; 1979 – 1986), “Тураўскага слоўніка” (у 5 т.; 1982 – 1987), “Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы” (апубл. т. 1 – 13; 1978 – 2010), “Гістарычнага слоўніка беларускай мовы” (апубл. т. 1 – 35; 1982 – 2015) і інш.

3.6. Развіццё слоўнікавай справы ў Беларусі з 1990-х гг. да нашага часу.

4. Структура слоўніка і яе кампаненты

4.1. Паняцце мегаструктуры слоўніка. Макраструктура лексікаграфічнага выдання (алфавітныя, алфавітна-гнездавыя, ідэаграфічныя слоўнікі). Мікраструктура слоўніка. Інфармацыйныя зоны ў слоўнікавым артыкуле. Абавязковыя параметры сучасных лексікаграфічных выданняў. Факультатыўныя параметры. Слоўнікавая дэфініцыя. Універсальныя тыпы слоўнікавых дэфініцый. Лексікаграфічная памета, тыпы памет.

5. Тыпы слоўнікаў беларускай мовы

5.1. Лексемныя слоўнікі

5.1.1. Тлумачальныя слоўнікі

5.1.1.1. Тлумачальныя слоўнікі літаратурнай мовы. Асаблівасці структуры і функцыі “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы” ў 5 тамах пад рэд. К.К. Атраховіча (Мн., 1977 – 1984), “Тлумачальнага слоўніка беларускай літаратурнай мовы” пад рэд. М.Р. Судніка, М.Н. Крыўко (Мн., 1996), перавыданняў названых прац. Школьныя тлумачальныя слоўнікі: “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: для сярэдняй школы” А.Я. Баханькова, І.М. Гайдукевіча, П.П. Шубы (Мн., 1966), “Школьны тлумачальны слоўнік беларускай мовы” Г.М. Малажай, Л.І. Яўдошынай (Мн., 2007), “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” І.Л. Капылова, С.Я. Рапацэвіча (Мн., 2009) і інш.

Тлумачальныя слоўнікі дыялектнай мовы. Выданні, у якіх адлюстравана рэгіянальная лексіка Брэстчыны, Гомельшчыны, Гродзеншчыны, Міншчыны. Асаблівасці ўкладання “Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” ў 5 т. пад рэд. Ю.Ф. Мацкевіч, “Тураўскага слоўніка” пад рэд. А.А. Крывіцкага. Тэматычныя дыялектныя слоўнікі “Жывёльны свет” (Мн., 1999),

“Раслінны свет” (Мн., 2001), “Чалавек” (Мн., 2006), “Сельская гаспадарка” (Мн., 2010), “Плытніцтва” (Мн., 2019).

5.1.1.2. Тлумачальныя слоўнікі тэрмінаў. Слоўнікі тэрмінаў лінгвістыкі і сумежных дысцыплін: “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” А.Л. Юрэвіча (Мн., 1962), “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” П.У. Сцяцко, М.Ф. Гуліцкага, Л.А. Антанюк (Мн., 1990), “Слоўнік пра камічнае: мовазнаўчы аспект” В.І. Рагаўцова (Магілёў, 2010), “Слоўнік лінгвастылістычных і тэксталагічных тэрмінаў” М.В. Абабуркі, Т.А. Казімірскай, В.М. Саўчанка (Магілёў, 2012) і інш.

5.1.1.3. Слоўнікі мовы аўтара. Асаблівасці структуры “Слоўніка мовы Янкі Купалы” (у 8 т.; Мн. – Гомель, 1997 – 2012), “Слоўніка мовы Скарыны” У.В. Анічэнкі (у 3 т.; Мн., 1977 – 1994), “Тлумачальнага слоўніка адметнай лексікі ў творах Якуба Коласа” Г.У. Арашонкавай і Н.А. Чабатар (Мн., 2003), “Слоўнік мовы Нашай Нівы (1906 – 1920)” В.П. Лемцюговай (у 5 т.; Мн., 2003 – 2019) і інш.

Слоўнікі неалагізмаў. Адметнасці пабудовы “Слоўніка новых слоў беларускай мовы” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч (Мн., 2009), выдання “Словаклад: слоўнік адметнай лексікі” А.А. Каўруса (Мн., 2013), “Беларуска-рускага тлумачальнага слоўніка новых слоў і новых значэнняў слоў” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч (Мн., 2013).

5.1.1.4. Гістарычныя слоўнікі. Слоўнікі сінхроннага (гарызантальнага) зрэзу і дыяхранічных слоўнікі. Асаблівасці пабудовы “Гістарычнага слоўніка беларускай мовы” (вып. 1 – 36; Мн., 1982 – 2016). Адметнасць структуры “Падручнага гістарычнага слоўніка субстантыўнай лексікі” (у 2 т.; Мн., 2013) і “Кароткага гістарычнага слоўніка беларускай мовы” (Мн., 2015).

Этымалагічныя слоўнікі. Асаблівасці навуковых (поўных) і папулярных (кароткіх, школьных) этымалагічных слоўнікаў. Мега-, макра- і мікраструктура “Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы”.

5.1.1.5. Слоўнікі лексічных формаў. Характэрныя асаблівасці “Слоўніка сінонімаў і блізказначных слоў” М.К. Клышкі (Мн., 1976), “Слоўніка сінонімаў беларускай мовы” С.М. Шведава (Мн., 2004), “Слоўніка паронімаў беларускай мовы” С.М. Грабчыкава (Мн., 1994), “Слоўніка антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.М. Лазоўскага (Мн., 1994).

Слоўнікі скарачэнняў. Структура акадэмічнага “Руска-беларускага слоўніка скарачэнняў” (у 2 т.; Мн., 1996). Слоўнікі з уваходнай англійскай мовай: “Англійска-беларускі слоўнік скарачэнняў” Ю.М. Кардубан (Мн., 2010), “Англарауска-беларускі слоўнік асноўных скарачэнняў у галіне інфармацыйных тэхналогій для студэнтаў, выкладчыкаў, спецыялістаў” П.Ю. Бранцэвіча і А.С. Кабайлы (Мн., 1996) і інш.

Анамастычныя слоўнікі. Тапанімічныя слоўнікі беларускай мовы: Я.Н. Рапановіча “Слоўнік назваў населеных пунктаў...” (Мн., 1977 – 1986), В.А. Жучкевіча “Краткий топонимический словарь Белоруссии” (Мн., 1974), “Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны” (ч. 1; Гродна, 2005), “Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны” В.І. Рагаўцова і С.Я. Кечык (Магілёў, 2000), “Віцебшчына ў назвах вуліц” Г.М. Мезенкі (у 2 ч.; Віцебск, 2008), “Назвы азёр Беларусі” С.У. Шахоўскай (Мн., 2014), этымалагічнага слоўніка “Гідранімія Беларусі: гідронімы Магілёўскай вобласці” І. М. Шарухі (Магілёў, 2021) і інш.

Структура выдання “Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь” пад рэд. В.П. Лемцюговай (па абласцях; Мн., 2003 – 2010). Асаблівасці ўкладання антрапанімічных слоўнікаў. Структура выданняў “Беларуская антрапанімія” М.В. Бірылы (ч. 1 – 3; Мн., 1966 – 1982). “Слоўнік асабовых уласных імён” М.Р. Судніка (Мн., 1965), “Слоўнік асабовых уласных імён” Г.К. Усціновіч (Мн., 2011), “Анамастычны слоўнік твораў Якуба Коласа” (Мн., 1990) і інш.

5.1.1.6. Слоўнікі лексічных формаў. Характэрныя асаблівасці “Слоўніка сінонімаў і блізказначных слоў” М.К. Клышкі, “Слоўніка сінонімаў беларускай мовы” С.М. Шведава, “Слоўніка паронімаў беларускай мовы” С.М. Грабчыкава, “Слоўніка антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.М. Лазоўскага.

Слоўнікі неалагізмаў. Адметнасці пабудовы “Слоўніка новых слоў беларускай мовы” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч, выдання “Словаклад: слоўнік адметнай лексікі” А.А. Каўруса, “Беларуска-рускага тлумачальнага слоўніка новых слоў і новых значэнняў слоў” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч.

Слоўнікі ўстарэлых слоў. Функцыі і асаблівасці структуры “Слоўніка устарэлых слоў беларускай мовы” А.В. Макарэвіча (Брэст, 2005), “Слоўніка архаізмаў і гістарызмаў (па творах беларускай мастацкай літаратуры і публіцыстыкі)” С.М. Струкавай (Мн., 2007).

Слоўнікі эпітэтаў. Асаблівасці пабудовы “Слоўніка эпітэтаў беларускай літаратурнай мовы” М.П. Пазнякова (Мн., 1988) і “Слоўніка эпітэтаў беларускай мовы” Н.В. Гаўрош (Мн., 1998).

5.1.1.7. Словаўтваральныя слоўнікі. Гнездавыя і алфавітныя словаўтваральныя слоўнікі. Структура “Словаўтваральнага слоўніка беларускай мовы” А.М. Бардовіча, М.М. Круталевіча, А.А. Лукашанца (Мн., 2000) і “Словаўтваральнага слоўніка беларускай мовы” М.А. Аўласевіча і Т.І. Якубовіч (выд. 1 т. на літары А – К; Магілёў, 2002).

Частотныя слоўнікі. Функцыі і пабудова выпускаў “Частотнага слоўніка беларускай мовы” Н.С. Мажэйка і А.Я. Супруна. “Частотны слоўнік беларускай мовы” Н.С. Мажэйка (Мн., 2006).

Асацыятыўныя слоўнікі. Асаблівасці выдання “Асацыятыўны слоўнік беларускай мовы” А.І. Цітовай (Мн., 1981).

5.1.2. Перакладныя слоўнікі

Руска-беларускія і беларуска-рускія слоўнікі. Асаблівасці пабудовы “Русско-белорусского словаря” (10-е выд. Мн., 2012) пад рэдакцыяй А.А. Лукашанца; “Русско-белорусского словаря общеупотребительной лексики” М.Н. Крыўко (Мн., 1999); “Беларуска-рускага слоўніка” (4-е выд. Мн., 2012) пад рэд. А.А. Лукашанца, “Найноўшага беларуска-рускага слоўніка” А.М. Булыкі, Х.П. Булыкі (Мн., 2020), “Вялікага беларуска-рускага слоўніка” П. Д. Купрысь, Д. М. Яндальцава (Мн., 2021).

Перакладныя слоўнікі, у якіх беларуская мова з’яўляецца выходнай або ўваходнай. Структура выдання “ЕўраСлоўнік: беларуска-лацінска-англійска-балгарска-венгерска-грэцка-дацка-ірландска-ісландска-іспанска-італьянска-латышска-літоўска-мальтыйска-нарвежска-нідэрландска-нямецка-партугальска-

польска-румынска-славацка-славенска-фінска-французска-харвацка-чэшска-шведска-эстонскі слоўнік” Л.П. Баршчэўскага (Мінск, 2008).

Тэрміналагічныя перакладныя слоўнікі. Першыя перакладныя слоўнікі беларускай лінгвістычнай тэрміналогіі: “Практыка і тэорыя літаратурнага мастацтва” (Мн., 1923), “Слоўнік граматычна-лінгвістычнай тэрміналогіі” (Мн., 1927). Асаблівасці лексікаграфічных выданняў, якія адлюстроўваюць сучасную тэрмінасістэму мовазнаўства. “Беларуска-польска-рускі слоўнік лінгвістычных тэрмінаў і спецыяльнай лексікі” В. Бекіша і Г. Фантаньскага (Катавіцэ, 1997) “Словарь славянской лингвистической терминологии” (у 2 т.; Прага, 1977 – 1979) і інш.

5.1.3. Слоўнікі-рэестры

Арталагічныя слоўнікі. Асаблівасці “Слоўніка беларускай мовы: Арфаграфія. Арфаэпія. Акцэнтацыя. Словазмяненне” пад рэд. М.В. Бірылы (Мн., 1987). Сучасныя арталагічныя слоўнікі: “Беларускі арфаграфічны слоўнік” (Мн., 2009) пад рэд. А.А. Лукашанца, “Слоўнік беларускай мовы” (Мн., 2012) пад рэд. А.А. Лукашанца і В.П. Русак. Аспектныя арталагічныя слоўнікі беларускай мовы: “Асобна, разам, праз дэфіс” (Мн., 1994) і “Пішам без памылак: разам, асобна, праз дэфіс” М.Р.Прыгодзіча (Мн., 2002), “Разам, асобна, праз злучок” Н.Д. Бандарэнка, І.Л. Капылова, Т.М. Маракулінай (Мн., 2012), “Слоўнік арфаграфічных новаўвядзенняў беларускай мовы” Т.М. Маракулінай і І.Л. Капылова (Мн., 2010) і інш.

Граматычныя слоўнікі. Структурная арганізацыя комплексу акадэмічных выданняў: “Граматычны слоўнік дзеяслова” (Мн., 2013), “Граматычны слоўнік назоўніка” (Мн., 2013), “Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя” (Мн., 2013). Асаблівасці пабудовы і функцыі “Вялікага слоўніка беларускай мовы” Ф.А. Піскунова (Мн., 2012).

Інверсійныя слоўнікі. Структура інверсійных слоўнікаў. “Слоўнік *tergo* сучаснай беларускай мовы” А. Барташэвіча і І. Камендацкай (Варшава, 1988 – 1989), “Адваротны слоўнік беларускай мовы” Л.М. Вардамацкага і В.І. Несцяровіча (Мн., 1994).

Марфемныя слоўнікі. Асаблівасці мега-, макра- і мікраструктуры “Марфемнага слоўніка беларускай мовы” А.М. Бардовіча і Л.М. Шакуна (Мн., 1989). Школьныя марфемныя слоўнікі: “Школьны марфемны слоўнік беларускай мовы” (Мн., 2006), “Марфемны слоўнік беларускай мовы (для сярэдняй школы)” М.А. Аўласевіча і Т.І. Якубовіч (Магілёў, 1998), “Марфемны слоўнік беларускай мовы” Т.І. Якубовіч (Магілёў, 2003).

5.2. Ідыёмныя лексікаграфічныя выданні

5.2.1. Слоўнікі фразем. Гісторыя беларускай фразеаграфіі XIX ст. Працы Я. Ляцкага, І.І. Насовіча, Е.Р. Раманава, А. Рыпінскага, Яна Чачота, П.М. Шпілеўскага. Тлумачальныя і перакладныя слоўнікі фразем. Структурныя асаблівасці выданняў І.Я. Лепешава: “Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы” (у 2 т.; Мн., 1993), “Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы” (у 2 т.; Мн., 2008), “Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў” (Мн., 2004), “Вобраз чалавека ў беларускай фразеалогіі: слоўнік” В.А. Ляшчынскай, З.У. Шведавай (Мн., 2020).

5.2.2. Дыялектная фразеаграфія: “Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі” Е.С. Мяцельскай і Я.М. Камароўскага (Мн., 1972), “3 народнай фразеалогіі: дыферэнцыяльны слоўнік” І.Я. Лепешава (Мн., 1991), “Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Гродзеншчыны” М.А. Даніловіча (Гродна, 2000), “Рубельскі лексіка-фразеалагічны слоўнік” М.І. Пашкевіча (Брэст, 2008), “Фразеалагічны слоўнік Косаўшчыны” А.Ф. Зайкі (Брэст, 2014). Структура серыі выданняў Г.Ф. Юрчанкі: “І коціцца і валіцца” (Мн., 1972), “І сячэ і паліць” (Мн., 1974), “Слова за слова” (Мн., 1977), “Фразеалагічнага слоўніка гаворак Гродзеншчыны” М.А. Даніловіча (Гродна, 2020).

Перакладныя фразеалагічныя слоўнікі. “Англа-беларускі слоўнік фразеалагізмаў параўнальнага тыпу” Л.Д. Корсак і Л.С. Марціновіч (Мн., 1984), “Słownik frazeologiczny białorusko-polski” А. Аксамітава і М. Чурак (Варшава, 2000), “Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем” З.Ф. Санько (Мн., 1991) і інш.

Слоўнікі прыказак. Гісторыя беларускай парэміяграфіі XIX ст. Асаблівасці выданняў “Сборник белорусских пословиц” І.І. Насовіча (СПб., 1874) і працы “Люд беларускі на Русі Літоўскай” М. Федароўскага (Варшава, т. 4, 1935). Тлумачальныя слоўнікі парэмій “Крынічнае слова” І.Р. Шкрабы і Р.І. Шкрабы (Мн., 1987), “Слоўнік беларускіх прыказак” І.Я. Лепешава і М.А. Якалцэвіч (Мн., 2006), “Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выразаў” С.Ф. Івановай і Я.Я. Іванова (Мн., 1997). Структурныя асаблівасці “Тлумачальнага слоўніка прыказак” І.Я. Лепешава і М.А. Якалцэвіч (Гродна, 2011), “Тлумачальнага слоўніка рэгіянальных прыказак Гродзеншчыны” М.А. Даніловіча, М.А. Якалцэвіч (Гродна, 2020). Перакладныя парэміялагічныя слоўнікі: “Русско-белорусский словарь пословиц” Я.Я. Іванова (у 2 ч.; Магілёў, 2001), “Беларуска-нямецкі парэміялагічны слоўнік” Я.Я. Іванова і Н.К. Раманавай (Магілёў, 2006), “Польска-беларускі парэміялагічны слоўнік” Я.Я. Іванова і С.Ф. Івановай (Магілёў, 2007), “Англа-беларускі парэміялагічны слоўнік” пад рэд. Я.Я. Іванова (Магілёў, 2009) і інш.

5.2.3. Слоўнікі параўнанняў. Выданні Ф.М. Янкоўскага “Беларускія народныя параўнанні: кароткі слоўнік” (Мн., 1973) і “Слоўнік беларускіх народных параўнанняў” Т.В. Валодзінай і Л.М. Салавей (Мн., 2011). Асаблівасці пабудовы “Слоўніка параўнанняў у мове мастацкіх твораў Янкі Купалы” В.А. Ляшчынскай і З.У. Шведавай (Гомель, 2004).

Слоўнікі перыфраз. Функцыянальныя і структурныя асаблівасці выдання Г.М. Малажай “Беларуская перыфраза (кароткі слоўнік)” (Мн., 1974).

Слоўнікі афарызмаў. Структурная характарыстыка выданняў Ф.М. Янкоўскага “Крылатыя словы і афарызмы” (Мн., 1960), А.Я. Леванюк “Майстры кажуць... Беларускія літаратурныя афарыстычныя выслоўі” (Брэст, 2010), Н.В. Гаўрош, Н.М. Нямковіч “Афарыстычныя выслоўі беларускіх пісьменнікаў” (Мн., 2012).

5.3. Электронныя слоўнікі беларускай мовы

5.3.1. Функцыі і асаблівасці пабудовы электронных слоўнікаў. Анлайн-слоўнікі. Структурная арганізацыя і асаблівасці функцыянавання электроннага “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы” (<http://rv-blr.com/>), электроннага

корпуса беларускай мовы (<http://bnkorus.info/>). Праграмныя слоўнікі. Праграмны слоўнік для праверкі арфаграфіі беларускамоўных тэкстаў “ArfaBel”, электронны слоўнік “Назвы азёр Беларусі” С.У. Шахоўскай (Мінск, 2014), “Электронны двухмоўны слоўнік метафар псіхалагічнай сферы чалавека” В.Ю. Шыманскай (Мінск, 2016). Асаблівасці стварэння канкардансаў.

6. Перспектывы беларускай лексікаграфіі

6.1. Практычныя задачы і тэарэтычныя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі. Стварэнне максімальна поўнага тлумачальнага слоўніка беларускай мовы. Абнаўленне існуючых перакладных слоўнікаў. Выданне шэрага слоўнікаў мовы найбольш аўтарытэтных беларускіх пісьменнікаў. Распрацоўка новых электронных слоўнікаў і перавод на электронныя носбіты існуючых слоўнікаў беларускай мовы.

7. Лексікаграфічны аналіз

7.1. Парадак аналізу лексікаграфічных выданняў. Экстралінгвістычная інфармацыя пра слоўнік. Катэгорыя слоўніка. Тып лінгвістычнага слоўніка. Мегаструктура слоўніка. Макраструктура слоўніка. Мікраструктура слоўніка.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная праца	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі			
БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ		22	22	56		
1.	Уводзіны	2		2	1; 4д	Рэфераты, даклады
2.	Слоўнік як асноўная адзінка лексікаграфіі		2		1; 4д, 12д	Рэфераты, даклады
3.	3 гісторыі беларускай лексікаграфіі	4	2	4		Рэфераты, даклады
3.1.	Прынцыпы перыядызацыі развіцця лексікаграфіі. Асаблівасці развіцця беларускай лексікаграфіі XIII ст. – XVIII ст. Раннія слоўнікі ўсходніх славян. Гласаграфія. Азбукоўнікі. Асаблівасці выданняў “Лексисъ съ толкованіемъ словенских мовъ просто” (Вільня, 1586), “Лексис сиречь реченія вькратъце събранны и из словенскаго языка на просты русскій діялектъ истолкованы Л.З.” Лаўрэнція Зізанія (Вільня, 1596), “Лексіконъ славеноросскій и именъ тлькованіе” Памвы Бярынды (Кіеў, 1627), тлумачальна-перакладнога слоўніка XVII ст. “Сіноніма славенаросская”.	2		2	1; 2д, 7д, 11д	Рэфераты, даклады
3.2.	Характэрныя асаблівасці слоўнікаў XIX ст. – пач. XX ст. Беларуская лексіка і фразеалогія ў рукапісах і публікацыях К.Ф. Калайдовіча, А.Ф. Рыпінскага, Ф.С. Шымкевіча, П.М. Шпілеўскага,		2	2	1; 2д, 7д, 11д	Рэфераты, даклады

	<p>Я. Чачота, Я.П. Тышкевіча, Г. Кладніцкага, К. Мальчэўскага, Ф.Ф. Галатузава, П.П. Дуброўскага, І.І. Насовіча, М. Анімеле, С.П. Мікуцкага, А.-Г. Кіркора, І. Трусевіча, М. Каміньскага, Р.Б. Валовіча, А.І. Сабалеўскага, С.І. Сакалова, А.І. Вярэгі-Дароўскага, П.В. Шэйна, В.А. Каратыньскага, Ф. Сцяпуры, У. Дубоўскага, Е.Р. Раманава, П.У. Уладзімірава, М.Я. Нікіфароўскага і інш.</p> <p>Лексікаграфічныя працы “Собрание слов литовско-русского (белорусского) наречия” Ф.С. Шымкевіча (рукапіс, 1838); “Словарь белорусского наречия” П.М. Шпілеўскага (рукапіс, 1845); “Словарь западнорусского наречия” І.І. Грыгаровіча (рукапіс, 1850-я гг.); Словарь белорусского наречия” І.І. Насовіча (С.-Пб., 1870); “Смоленский областной словарь” У.М. Дабравольскага (Смоленск, 1914); “Белорусский словарь” С.М. Мядзведскага (рукапіс, 1910); матэрыялаў для вялікага беларуска-польска-рускага слоўніка Я. Ціхінскага (1870-я гг. – канец XIX ст.).</p>					
3.3.	<p>Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР. Выпрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі.</p> <p>Характэрныя асаблівасці лексікаграфічных выданняў 1920-х гг. Дзейнасць Тэрміналагічнай камісіі Інбелкульта ў 1922 – 1930 гг. “Слоўнік геамэтрычных і трыганамэтрычных тэрмінаў і сказаў (расійска-беларускі і беларуска-расійскі)” К.С. Дуж-Душэўскага і В.Ю. Ластоўскага (Коўна, 1923); “Беларуска-польска-расейска-лацінскі ботанічны слоўнік” Зоські Верас (Вільня, 1924). Першыя перакладныя слоўнікі (“Маскоўска-беларускі слоўнік” М.І. Гарэцкага і Г.І. Гарэцкага (Смаленск, 1918); “Невялікі беларуска-маскоўскі слоўнік” М.І. Гарэцкага (Вільня, 1919), “Беларуска-расійскі слоўнічак” М.І. Каспяровіча (Менск, 1925), рукапісны руска-беларускі слоўнік А.В. Ярушэвіча (1921). Гісторыя стварэння і лексікаграфічныя асаблівасці агульнамоўных перакладных слоўнікаў “Практычны расійска-беларускі слоўнік” М.Я. Байкова і М.І. Гарэцкага (Мн., 1924); “Беларуска-расійскі слоўнік” М.Я. Байкова і С.М. Некрашэвіча (Мн., 1926); “Расійска-беларускі слоўнік” С.М. Некрашэвіча і М.Я. Байкова (Мн., 1928); “Падручны беларуска-польскі слоўнік” Б. Друцкага-Падбярэскага (Вільня, 1929); “Падручны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік” В.Ю. Ластоўскага (Коўна, 1924).</p> <p>Дзейнасць Камісіі па ўкладанні слоўніка жывой беларускай мовы.</p>	2		2	1; 2д, 7д, 11д	Рэфераты, даклады

	Дыялектаграфія 1920-х гг.: “Віцебскі краёвы слоўнік” М.І. Каспяровіча (Віцебск, 1927); “Краёвы слоўнік Чэрвеншчыны” М.В. Шатэрніка (Мн., 1929); “Краёвы слоўнік усходняй Магілёўшчыны” І.К. Бялькевіча (Мінск, 1970).					
3.4.	Асаблівасці развіцця беларускай лексікаграфіі ў 1930-я гг. Структура выдання “Руска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.І. Александровіча (Мн., 1937).			2	1; 2д, 7д, 11д	Рэфераты, даклады
3.5.	Беларуская савецкая лексікаграфія ў канцы 1940-х – 1980-я гг. Лексікаграфічная дзейнасць Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР. Характэрныя рысы “Руска-беларускага слоўніка” (1953), “Беларуска-рускага слоўніка” (1962), “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы” (у 5 т.; 1977 – 1984), “Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” (у 5 т.; 1979 – 1986), “Тураўскага слоўніка” (у 5 т.; 1982 – 1987), “Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы” (апубл. т. 1 – 13; 1978 – 2010), “Гістарычнага слоўніка беларускай мовы” (апубл. т. 1 – 35; 1982 – 2015) і інш.			4	1; 2д, 7д, 11д	Рэфераты, даклады
3.6.	Развіццё слоўнікавай справы ў Беларусі з 1990-х гг. да нашага часу.			2	1д, 7д, 11д	Рэфераты, даклады
4.	Структура слоўніка і яе кампаненты		2	6		
4.1.	Паняцце мегаструктуры слоўніка. Макраструктура лексікаграфічнага выдання (алфавітныя, алфавітна-гнездавыя, ідэаграфічныя слоўнікі). Мікраструктура слоўніка. Інфармацыйныя зоны ў слоўнікавым артыкуле. Абавязковыя параметры сучасных лексікаграфічных выданняў. Факультатывныя параметры. Слоўнікавая дэфініцыя. Універсальныя тыпы слоўнікавых дэфініцый. Лексікаграфічная памета, тыпы памет.		2	6	1; 4д	Пісьмовыя практыка- ванні
5.	Тыпы слоўнікаў беларускай мовы	14	16	26		
5.1	Лексемныя слоўнікі	8	10	18		
5.1.1.	Тлумачальныя слоўнікі	6	6	14		
5.1.1.1.	Тлумачальныя слоўнікі літаратурнай мовы. Асаблівасці структуры і функцыі “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы” ў 5 тамах пад рэд. К.К. Атраховіча (Мн., 1977 – 1984), “Тлумачальнага слоўніка беларускай літаратурнай мовы” пад рэд. М.Р. Судніка, М.Н. Крыўко (Мн., 1996), перавыданняў названых прац. Школьныя тлумачальныя слоўнікі: “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: для сярэдняй школы”	2		2	1; 4д, 6д, 8д	

	<p>А.Я. Баханькова, І.М. Гайдукевіча, П.П. Шубы (Мн., 1966), “Школьны тлумачальны слоўнік беларускай мовы” Г.М. Малажай, Л.І. Яўдошынай (Мн., 2007), “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” І.Л. Капылова, С.Я. Рапацэвіча (Мн., 2009) і інш.</p> <p>Тлумачальныя слоўнікі дыялектнай мовы. Выданні, у якіх адлюстравана рэгіянальная лексіка Брэстчыны, Гомельшчыны, Гродзеншчыны, Міншчыны. Асаблівасці ўкладання “Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” ў 5 т. пад рэд. Ю.Ф. Мацкевіч, “Тураўскага слоўніка” пад рэд. А.А. Крывіцкага. Тэматычныя дыялектныя слоўнікі “Жывёльны свет” (Мн., 1999), “Раслінны свет” (Мн., 2001), “Чалавек” (Мн., 2006), “Сельская гаспадарка” (Мн., 2010), “Плытніцтва” (Мн., 2019).</p>					
5.1.1.2.	<p>Тлумачальныя слоўнікі тэрмінаў. Слоўнікі тэрмінаў лінгвістыкі і сумежных дысцыплін: “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” А.Л. Юрэвіча (Мн., 1962), “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” П.У. Сцяцко, М.Ф. Гуліцкага, Л.А. Антанюк (Мн., 1990), “Слоўнік пра камічнае: мовазнаўчы аспект” В.І. Рагаўцова (Магілёў, 2010), “Слоўнік лінгвастылістычных і тэксталагічных тэрмінаў” М.В. Абабуркі, Т.А. Казімірскай, В.М. Саўчанка (Магілёў, 2012) і інш.</p>		2	2	1; 4д, 6д, 10д	Складанне канспекта
5.1.1.3.	<p>Слоўнікі мовы аўтара. Асаблівасці структуры “Слоўніка мовы Янкі Купалы” (у 8 т.; Мн. – Гомель, 1997 – 2012), “Слоўніка мовы Скарыны” У.В. Анічэнкі (у 3 т.; Мн., 1977 – 1994), “Тлумачальнага слоўніка адметнай лексікі ў творах Якуба Коласа” Г.У. Арашонкавай і Н.А. Чабатар (Мн., 2003), “Слоўнік мовы Нашай Нівы (1906 – 1920)” В.П. Лемцюговай (у 5 т.; Мн., 2003 – 2019) і інш.</p> <p>Слоўнікі неалагізмаў. Адметнасці пабудовы “Слоўніка новых слоў беларускай мовы” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч (Мн., 2009), выдання “Словаклад: слоўнік адметнай лексікі” А.А. Каўруса (Мн., 2013), “Беларуска-рускага тлумачальнага слоўніка новых слоў і новых значэнняў слоў” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч (Мн., 2013).</p>			2	1; 3д, 4д, 6д	Складанне канспекта
5.1.1.4.	<p>Гістарычныя слоўнікі. Слоўнікі сінхроннага (гарызантальнага) зрэзу і дыяхранічныя слоўнікі. Асаблівасці пабудовы “Гістарычнага слоўніка беларускай мовы” (вып. 1 – 36; Мн., 1982 – 2016). Адметнасць структуры “Падручнага гістарычнага слоўніка субстантыўнай лексікі” (у 2 т.; Мн.,</p>		2	2	1; 4д, 6д	Рэфераты, даклады, пісьмовыя практыкаван

	2013) і “Кароткага гістарычнага слоўніка беларускай мовы” (Мн., 2015). Этымалагічныя слоўнікі. Асаблівасці навуковых (поўных) і папулярных (кароткіх, школьных) этымалагічных слоўнікаў. Мега-, макра- і мікраструктура “Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы”.					ні
5.1.1.5.	Слоўнікі лексічных формаў. Характэрныя асаблівасці “Слоўніка сінонімаў і блізказначных слоў” М.К. Клышкі (Мн., 1976), “Слоўніка сінонімаў беларускай мовы” С.М. Шведава (Мн., 2004), “Слоўніка паронімаў беларускай мовы” С.М. Грабчыкава (Мн., 1994), “Слоўніка антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.М. Лазоўскага (Мн., 1994). Слоўнікі скарачэнняў. Структура акадэмічнага “Руска-беларускага слоўніка скарачэнняў” (у 2 т.; Мн., 1996). Слоўнікі з уваходнай англійскай мовай: “Англійска-беларускі слоўнік скарачэнняў” Ю.М. Кардубан (Мн., 2010), “Англа-руска-беларускі слоўнік асноўных скарачэнняў у галіне інфармацыйных тэхналогій для студэнтаў, выкладчыкаў, спецыялістаў” П.Ю. Бранцэвіча і А.С. Кабайлы (Мн., 1996) і інш. Анамастычныя слоўнікі. Тапанімічныя слоўнікі беларускай мовы: Я.Н. Рапановіча “Слоўнік назваў населеных пунктаў...” (Мн., 1977 – 1986), В.А. Жучкевіча “Краткий топонимический словарь Белоруссии” (Мн., 1974), “Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны” (ч. 1; Гродна, 2005), “Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны” В.І. Рагаўцова і С.Я. Кечык (Магілёў, 2000), “Віцебшчына ў назвах вуліц” Г.М. Мезенкі (у 2 ч.; Віцебск, 2008), “Назвы азёр Беларусі” С.У. Шахоўскай (Мн., 2014), этымалагічнага слоўніка “Гідранімія Беларусі: гідронімы Магілёўскай вобласці” І. М. Шарухі (Магілёў, 2021) і інш. Структура выдання “Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь” пад рэд. В.П. Лемцюговай (па абласцях; Мн., 2003 – 2010). Асаблівасці ўкладання антрапанімічных слоўнікаў. Структура выданняў “Беларуская антрапанімія” М.В. Бірылы (ч. 1 – 3; Мн., 1966 – 1982). “Слоўнік асабовых уласных імён” М.Р. Судніка (Мн., 1965), “Слоўнік асабовых уласных імён” Г.К. Усціновіч (Мн., 2011), “Анамастычны слоўнік твораў Якуба Коласа” (Мн., 1990) і інш.	2		2	1; 4д, 6д, 9д	Пісьмовыя практыкаванні
5.1.1.6.	Слоўнікі лексічных формаў. Характэрныя асаблівасці “Слоўніка сінонімаў і блізказначных слоў” М.К. Клышкі, “Слоўніка сінонімаў беларускай мовы” С.М. Шведава, “Слоўніка паронімаў беларускай мовы” С.М. Грабчыкава,		2	2	1; 4д, 6д	Пісьмовыя практыкаванні

	<p>“Слоўніка антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.М. Лазоўскага.</p> <p>Слоўнікі неалагізмаў. Адметнасці пабудовы “Слоўніка новых слоў беларускай мовы” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч, выдання “Словаклад: слоўнік адметнай лексікі” А.А. Каўруса, “Беларуска-рускага тлумачальнага слоўніка новых слоў і новых значэнняў слоў” В.І. Уласевіч і Н.М. Даўгулевіч.</p> <p>Слоўнікі ўстарэлых слоў. Функцыі і асаблівасці структуры “Слоўніка устарэлых слоў беларускай мовы” А.В. Макарэвіча, “Слоўніка архаізмаў і гістарызмаў (па творах беларускай мастацкай літаратуры і публіцыстыкі)” С.М. Струкавай.</p>					
5.1.1.7.	<p>Словаўтваральныя слоўнікі. Гнездавыя і алфавітныя словаўтваральныя слоўнікі. Структура “Словаўтваральнага слоўніка беларускай мовы” А.М. Бардовіча, М.М. Круталевіча, А.А. Лукашанца і “Словаўтваральнага слоўніка беларускай мовы” М.А. Аўласевіча і Т.І. Якубовіч.</p> <p>Частотныя слоўнікі. Функцыі і пабудова выпускаў “Частотнага слоўніка беларускай мовы” Н.С. Мажэйка і А.Я. Супруна. “Частотны слоўнік беларускай мовы” Н.С. Мажэйка.</p> <p>Асацыятыўныя слоўнікі. Асаблівасці выдання “Асацыятыўны слоўнік беларускай мовы” А.І. Цітовай (Мн., 1981).</p>	2		2	1; 4д, 6д	Пісьмовыя практыкаванні
5.1.2.	<p>Перакладныя слоўнікі.</p> <p>Руска-беларускія і беларуска-рускія слоўнікі. Асаблівасці пабудовы “Русско-белорусского словаря” (10-е выд. Мн., 2012) пад рэдакцыяй А.А. Лукашанца; “Русско-белорусского словаря общеупотребительной лексики” М.Н. Крыўко (Мн., 1999); “Беларуска-рускага слоўніка” (4-е выд. Мн., 2012) пад рэд. А.А. Лукашанца, “Найноўшага беларуска-рускага слоўніка” А.М. Булькі, Х.П. Булькі (мн., 2020), “Вялікага беларуска-рускага слоўніка” П. Д. Купрысь, Д. М. Яндальцава (Мн., 2021).</p> <p>Перакладныя слоўнікі, у якіх беларуская мова з’яўляецца выходнай або ўваходнай. Структура выдання “ЕўраСлоўнік: беларуска-лацінска-англійска-балгарска-венгерска-грэцка-дацка-ірландска-ісландска-іспанска-італьянска-латышска-літоўска-мальтыйска-нарвежска-нідэрландска-нямецка-партугальска-польска-румынска-славацка-славенска-фінска-французска-харвацка-чэшска-шведска-эстонскі слоўнік” Л.П. Баршчэўскага</p>	2	2	2	1; дап. 4	Вуснае апытванне, пісьмовыя практыкаванні

	<p>(Мінск, 2008). Тэрміналагічныя перакладныя слоўнікі. Першыя перакладныя слоўнікі беларускай лінгвістычнай тэрміналогіі: “Практыка і тэорыя літаратурнага мастацтва” (Мн., 1923), “Слоўнік граматычна-лінгвістычнай тэрміналогіі” (Мн., 1927). Асаблівасці лексікаграфічных выданняў, якія адлюстроўваюць сучасную тэрмінасістэму мовазнаўства. “Беларуска-польска-рускі слоўнік лінгвістычных тэрмінаў і спецыяльнай лексікі” В. Бекіша і Г. Фантаньскага (Катавіцэ, 1997) “Словарь славянской лингвистической терминологии” (у 2 т.; Прага, 1977 – 1979) і інш.</p>					
5.1.3.	<p>Слоўнікі-рээстры. Арталагічныя слоўнікі. Асаблівасці “Слоўніка беларускай мовы: Арфаграфія. Арфаэпія. Акцэнтацыя. Словазмяненне” пад рэд. М.В. Бірылы (Мн, 1987). Сучасныя арталагічныя слоўнікі: “Беларускі арфаграфічны слоўнік” (Мн., 2009) пад рэд. А.А. Лукашанца, “Слоўнік беларускай мовы” (Мн., 2012) пад рэд. А.А. Лукашанца і В.П. Русак. Аспектныя арталагічныя слоўнікі беларускай мовы: “Асобна, разам, праз дэфіс” (Мн., 1994) і “Пішам без памылак: разам, асобна, праз дэфіс” М.Р.Прыгодзіча (Мн., 2002), “Разам, асобна, праз злучок” Н.Д. Бандарэнка, І.Л. Капылова, Т.М. Маракулінай (Мн., 2012), “Слоўнік арфаграфічных новаўвядзенняў беларускай мовы” Т.М. Маракулінай і І.Л. Капылова (Мн., 2010) і інш. Граматычныя слоўнікі. Структурная арганізацыя комплексу акадэмічных выданняў: “Граматычны слоўнік дзеяслова” (Мн., 2013), “Граматычны слоўнік назоўніка” (Мн., 2013), “Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя” (Мн., 2013). Асаблівасці пабудовы і функцыі “Вялікага слоўніка беларускай мовы” Ф.А. Піскунова (Мн., 2012). Інверсійныя слоўнікі. Структура інверсійных слоўнікаў. “Слоўнік tergo сучаснай беларускай мовы” А. Барташэвіча і І. Камендацкай (Варшава, 1988 – 1989), “Адваротны слоўнік беларускай мовы” Л.М. Вардамацкага і В.І. Несцяровіча (Мн., 1994). Марфемныя слоўнікі. Асаблівасці мега-, макра- і мікраструктуры “Марфемнага слоўніка беларускай мовы” А.М. Бардовіча і Л.М. Шакуна (Мн., 1989). Школьныя марфемныя слоўнікі: “Школьны марфемны слоўнік беларускай мовы” (Мн., 2006), “Марфемны слоўнік беларускай мовы (для сярэдняй школы)” М.А. Аўласевіча і Т.І. Якубовіч (Магілёў, 1998),</p>	2	2	2	1; дап. 4, 6	Пісьмовыя практыкаванні, тэставая работа, вуснае апытванне

	“Марфемны слоўнік беларускай мовы” Т.І. Якубовіч (Магілёў, 2003).					
5.2.	Ідыёмныя лексікаграфічныя выданні	2	6	6		
5.2.1.	Слоўнікі фразем. Гісторыя беларускай фразеаграфіі XIX ст. Працы Я. Ляцкага, І.І. Насовіча, Е.Р. Раманова, А. Рыпінскага, Яна Чачота, П.М. Шпілеўскага. Тлумачальныя і перакладныя слоўнікі фразем. Структурныя асаблівасці выданняў І.Я. Лепшава: “Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы” (у 2 т.; Мн., 1993), “Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы” (у 2 т.; Мн., 2008), “Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў” (Мн., 2004), “Вобраз чалавека ў беларускай фразеалогіі: слоўнік” В.А. Ляшчынскай, З.У. Шведавай (Мн., 2020).		2	4	1; дап. 2, 4, 5	Пісьмовыя практыкаванні
5.2.2.	Дыялектная фразеаграфія: “Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі” Е.С. Мяцельскай і Я.М. Камароўскага (Мн., 1972), “З народнай фразеалогіі: дыферэнцыяльны слоўнік” І.Я. Лепшава (Мн., 1991), “Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Гродзеншчыны” М.А. Даніловіча (Гродна, 2000), “Рубельскі лексіка-фразеалагічны слоўнік” М.І. Пашкевіча (Брэст, 2008), “Фразеалагічны слоўнік Косаўшчыны” А.Ф. Зайкі (Брэст, 2014). Структура серыі выданняў Г.Ф. Юрчанкі: “І коціца і валіцца” (Мн., 1972), “І сячэ і паліць” (Мн., 1974), “Слова за слова” (Мн., 1977), “Фразеалагічнага слоўніка гаворак Гродзеншчыны” М.А. Даніловіча (Гродна, 2020). Перакладныя фразеалагічныя слоўнікі. “Англа-беларускі слоўнік фразеалагізмаў параўнальнага тыпу” Л.Д. Корсак і Л.С. Марціновіч (Мн., 1984), “Słownik frazeologiczny białorusko-polski” А. Аксамітава і М. Чурак (Варшава, 2000), “Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем” З.Ф. Санько (Мн., 1991) і інш. Слоўнікі прыказак. Гісторыя беларускай парэміяграфіі XIX ст. Асаблівасці выданняў “Сборник белорусских пословиц” І.І. Насовіча (СПб., 1874) і працы “Люд беларускі на Русі Літоўскай” М. Федароўскага (Варшава, т. 4, 1935). Тлумачальныя слоўнікі парэмій “Крынічнае слова” І.Р. Шкрабы і Р.І. Шкрабы (Мн., 1987), “Слоўнік беларускіх прыказак” І.Я. Лепшава і М.А. Якалцэвіч (Мн., 2006), “Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выразаў” С.Ф. Івановай і Я.Я. Іванова (Мн., 1997). Структурныя асаблівасці “Тлумачальнага слоўніка прыказак” І.Я. Лепшава і М.А. Якалцэвіч (Гродна, 2011), “Тлумачальнага слоўніка рэгіянальных прыказак Гродзеншчыны” М.А. Даніловіча, М.А. Якалцэвіч (Гродна, 2020).	1	2	2		Пісьмовыя практыкаванні

	Перакладныя парэміялагічныя слоўнікі: “Русско-белорусский словарь пословиц” Я.Я. Иванова (у 2 ч.; Магілёў, 2001), “Беларуска-нямецкі парэміялагічны слоўнік” Я.Я. Иванова і Н.К. Раманавай (Магілёў, 2006), “Польска-беларускі парэміялагічны слоўнік” Я.Я. Иванова і С.Ф. Івановай (Магілёў, 2007), “Англа-беларускі парэміялагічны слоўнік” пад рэд. Я.Я. Иванова (Магілёў, 2009) і інш.					
5.2.3.	Слоўнікі параўнанняў. Выданні Ф.М. Янкоўскага “Беларускія народныя параўнанні: кароткі слоўнік” (Мн., 1973) і “Слоўнік беларускіх народных параўнанняў” Т.В. Валодзінай і Л.М. Салавей (Мн., 2011). Асаблівасці пабудовы “Слоўніка параўнанняў у мове мастацкіх твораў Янкі Купалы” В.А. Ляшчынскай і З.У. Шведавай (Гомель, 2004). Слоўнікі перыфраз. Функцыянальныя і структурныя асаблівасці выдання Г.М. Малажай “Беларуская перыфраза (кароткі слоўнік)” (Мн., 1974). Слоўнікі афарызмаў. Структурная характарыстыка выданняў Ф.М. Янкоўскага “Крылатыя словы і афарызмы” (Мн., 1960), А.Я. Леванюк “Майстры кажуць... Беларускія літаратурныя афарыстычныя выслоўі” (Брэст, 2010), Н.В. Гаўрош, Н.М. Нямковіч “Афарыстычныя выслоўі беларускіх пісьменнікаў” (Мн., 2012).	1	2			Пісьмовыя практыка- ванні
5.3.	Электронныя слоўнікі беларускай мовы	2		4		
5.3.1	Функцыі і асаблівасці пабудовы электронных слоўнікаў. Анлайн-слоўнікі. Структурная арганізацыя і асаблівасці функцыянавання электроннага “Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы” (http://rv-blr.com/), электроннага корпуса беларускай мовы (http://bnkorus.info/). Праграмныя слоўнікі. Праграмны слоўнік для праверкі арфаграфіі беларускамоўных тэкстаў “ArfaBel”, электронны слоўнік “Назвы азёр Беларусі” С.У. Шахоўскай (Мінск, 2014), “Электронны двухмоўны слоўнік метафар псіхалагічнай сферы чалавека” В.Ю. Шыманскай (Мінск, 2016). Асаблівасці стварэння канкардансаў.	2		4	1; дап. 4, 5	Рэфераты, даклады
6.	Перспектывы беларускай лексікаграфіі	2		4		
6.1.	Практычныя задачы і тэарэтычныя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі. Стварэнне максімальна поўнага тлумачальнага слоўніка беларускай мовы. Абнаўленне існуючых перакладных слоўнікаў. Выданне шэрага слоўнікаў мовы найбольш аўтарытэтных беларускіх пісьменнікаў. Распрацоўка новых электронных слоўнікаў і перавод на электронныя	2		4	1; дап. 4, 12	Пісьмовыя практыка- ванні

	носьбіты існуючых слоўнікаў беларускай мовы.					
7.	Лексікаграфічны аналіз			4		
7.1.	Парадак аналізу лексікаграфічных выданняў. Экстралінгвістычная інфармацыя пра слоўнік. Катэгорыя слоўніка. Тып лінгвістычнага слоўніка. Мегаструктура слоўніка. Макраструктура слоўніка. Мікраструктура слоўніка.			4	1	Пісьмовыя практыка- ванні
Усяго гадзін у 1 семестры: 100 г.		22	22	56		Залік

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэб. дапам. / Д. В. Дзятко [і інш.] ; пад рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск : Выш. шк., 2020. – 588 с.

Дадатковая літаратура

2. Гуліцкі, М. Ф. Нарысы гісторыі беларускай лексікаграфіі (XIX – пачатак XX ст.) / М. Ф. Гуліцкі. – Мінск : Выш. шк., 1978. – 119 с.

3. Дзятко, Д. В. Беларуская аўтарская фразеаграфія / Ю. С. Басалай, Д. В. Дзятко // Образование и наука в Беларуси: актуальные проблемы и перспективы развития в XXI веке : сб. науч. ст. / редкол.: В. В. Бущик [и др.]. – Минск, 2013. – С. 196–200.

4. Дзятко, Д. В. Лексікаграфія як раздзел мовазнаўства: тэрміны, праблемы, тыпы слоўнікаў / Д. В. Дзятко // Род. слова. – 2016. – № 7. – С. 37–39.

5. Дзятко, Д. В. Сучасная беларуская лексікаграфія: ідыёмныя і электронныя слоўнікі / Д. В. Дзятко // Род. слова. – 2018. – № 12. – С. 45–48.

6. Дзятко, Д. Сучасная беларуская лексікаграфія: лексемныя слоўнікі і слоўнікі-рээстры / Д. Дзятко // Род. слова. – 2018. – № 8. – С. 36–40.

7. Дятко, Д. В. Белорусская лексикография: теория, история, современное состояние / Д. В. Дятко // Лексикографические штудии : междунар. коллектив. моногр. / под ред. Н. В. Пятаевой. – М., 2014. – С. 9–63.

8. Міхайлаў, П. А. Беларуская дыялектная лексікаграфія: гісторыя, сучасны стан і перспектывы / П. А. Міхайлаў // *Badania dialektów i onomastyki na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim : ref. i komunikaty wygłoszone na konf., Białobrzegach, 12–16 wrzes. 1989* / pod red. M. Kondratiuk. – Białystok, 1995. – S. 107–120.

9. Шахоўская, С. У. Беларуская анамастычная лексікаграфія: фарміраванне, сучасны стан, вектары развіцця / С. У. Шахоўская ; пад навук. рэд. П. А. Міхайлава. – Мінск : Красная звезда, 2012. – 258 с.

10. Шчэрбін, В. К. Спецыяльная лексікаграфія Беларусі на мяжы тысячагоддзяў / В. К. Шчэрбін // *Слов'янське термінознавство кінця XX – пачатку XXI століть : монографія* / наук. ред. В. Л. Іващенко. – Київ, 2018. – С. 423–467.

11. Шчэрбін, В. К. Гісторыя беларускай лексікаграфіі / В. К. Шчэрбін. – Мінск : Мін. дзярж. лінгвіст. ун-т, 1994. – 36 с.

12. Шчэрбін, В. К. Тэарэтычныя праблемы беларускай лексікаграфіі / В. К. Шчэрбін. – Мінск : Беларус. кнігазбор, 1996. – 140 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Для павышэння якасці прафесійнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў-філолагаў на працягу ўсяго тэрміну навучання ў ВНУ мэтазгодна прыцягваць кожнага студэнта да самастойнай работы. Істотнай асаблівасцю самастойнай работы з'яўляецца актыўная мысліцельная дзейнасць студэнтаў, іх імкненне выявіць свой разумовы ўзровень і стан духоўных здабыткаў у выкананні пэўных заданняў. Студэнты становяцца суб'ектамі пазнавальнай дзейнасці, у іх развіваецца ініцыятыўнасць, самастойнасць у засваенні ведаў, уменняў і навыкаў, а таксама творчае ўяўленне. Змест і формы самастойнай работы студэнтаў распрацоўваюцца супрацоўнікамі кафедры ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі адукацыйнага стандарту.

Матэрыял, рэкамендаваны для самастойнага вывучэння, студэнты павінны атрымліваць ад выкладчыка з першых тыдняў семестра. Змест матэрыялу для самастойнай працы, распрацаваны выкладчыкамі кафедры, можа ўключаць тэарэтычныя ці практычныя заданні па пэўных тэмах, комплексы індывідуальных дамашніх кантрольных работ па тэмах і раздзелах дысцыпліны. Усе віды заданняў павінны быць размеркаваны па этапах: 1) напалову самастойная (калектыўная) работа; 2) самастойная работа рэпрадуктыўнага характару; 3) самастойная работа творчага характару.

На самастойнае вывучэнне варта прапанаваць асобныя тэмы лекцый або іх часткі па раней складзеным плане з указаннем асноўнай і дадатковай літаратуры па праблеме. Адзначым, што для студэнтаў першага курса рэкамендуецца выносіць на самастойнае вывучэнне тэмы і падтэмы, асноўныя палажэнні якіх вядомыя са школьнага курса беларускай мовы, або тыя пытанні, вывучэнне якіх не патрабуе валодання спецыфічнымі лінгвістычнымі ўменнямі і навыкамі. На наступных курсах матэрыял, прапанаваны для самастойнага вывучэння, варта паступова ўскладняць, але ўсё роўна змест такога матэрыялу павінен змяшчаць тэарэтычныя пытанні, успрыманне, асэнсаванне і разуменне якіх не выклікае асаблівых цяжкасцей.

Эфектыўнасць самастойнай працы студэнтаў залежыць ад многіх фактараў. Тут і аптымальны выбраная форма працы, і дакладныя, канкрэтныя ўказанні і рэкамендацыі выкладчыка па выкананні з наступнай аб'ектыўнай ацэнкай яе вынікаў і, самае важнае, сістэматычнасць і паслядоўнасць у правядзенні такой працы.

ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫКАНАННЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Колькасць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
1.	Уводзіны.	2	Падрыхтаваць канспект па тэме “Стадыі складання слоўніка, асноўныя праблемы пры складанні слоўніка”	Канспект
3.1	Прынцыпы перыядызацыі развіцця лексікаграфіі.	2	Зрабіць прэзентацыю на тэму “Прынцыпы перыядызацыі развіцця лексікаграфіі”; выканаць заданне з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Асаблівасці развіцця беларускай лексікаграфіі XIII ст. – XVIII ст.”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php	Заданне ў СДН “Moodle”; прэзентацыя
3.2	Характэрныя асаблівасці слоўнікаў XIX ст. – пач. XX ст.	2	Падрыхтаваць прэзентацыю на тэму “Характэрныя асаблівасці слоўнікаў XIX ст. – пач. XX ст.”	Прэзентацыя
3.3	Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР.	2	Выканаць заданне з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР.”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php	Заданне ў СДН “Moodle”
3.4	Асаблівасці развіцця беларускай лексікаграфіі ў 1930-я гг. Структура выдання “Руска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.І. Александровіча (Мн., 1937).	2	Выканаць заданні з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Асаблівасці развіцця беларускай лексікаграфіі ў 1930-я гг.”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php	Заданні ў СДН “Moodle”
3.5	Беларуская савецкая лексікаграфія ў канцы 1940-х – 1980-я гг.	2	Выканаць заданне з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Беларуская савецкая лексікаграфія ў канцы 1940-х – 1980-я гг.”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php	Заданне ў СДН “Moodle”
3.6	Развіццё слоўнікавай справы ў Беларусі з 1990-х гг. да нашага часу.	2	Выканаць заданне з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Развіццё слоўнікавай справы ў Беларусі з 1990-х гг. да нашага часу”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php	Заданне ў СДН “Moodle”
4.1	Структура слоўніка і яе кампаненты	6	Выканаць заданне з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Структура слоўніка і яе кампаненты”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php ; прааналізаваць асаблівасці	Заданне ў СДН “Moodle”; канспект

			мікраструктуры слоўнікаў розных тыпаў, скласці на аснове аналізу канспект	
5.1	Лексемныя слоўнікі	18	Выканаць комплекс тэстаў з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Лексемныя слоўнікі” https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php падрыхтаваць прэзентацыю па тэме “Сучасныя падыходы да тыпалогіі лексікаграфічных выданняў”; зрабіць канспект артыкулаў сучасных тэарэтыкаў лексікаграфіі па тэме “Тыпалогія беларускіх лексікаграфічных выданняў”	Заданне ў СДН “Moodle”; прэзентацыя; канспект
5.2	Ідыёмныя лексікаграфічныя выданні	6	Выканаць комплекс тэстаў з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Сучасныя лінгвістычныя слоўнікі беларускай мовы і іх інфарматыўныя магчымасці”: https://bspu.by/moodle/mod/quiz/view.php ; падрыхтаваць прэзентацыю па тэме “Ідыёмныя слоўнікі беларускай мовы”; скласці канспект па тэме “Слоўнікі фразеалагізмаў беларускай мовы”	Тэсты ў СДН “Moodle”; прэзентацыя
5.3	Электронныя слоўнікі беларускай мовы	4	Распрацаваць у праграме GoldenDICT кароткі слоўнік тэрмінаў беларускай лексікаграфіі	Электронны слоўнік
6.1	Практычныя задачы і тэарэтычныя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі.	4	Выканаць заданне з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Перспектывы беларускай лексікаграфіі”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php ; зрабіць канспект артыкулаў дадзенай тэматыкі В.К. Шчэрбіна	Заданне ў СДН “Moodle”; канспект
7.1	Парадак аналізу лексікаграфічных выданняў. Экстралінгвістычная інфармацыя пра слоўнік. Катэгорыя слоўніка. Тып лінгвістычнага слоўніка. Мегаструктура слоўніка. Макраструктура слоўніка. Мікраструктура слоўніка.	4	Выканаць заданне з ІЭУМК “Беларуская лексікаграфія” па тэме “Лексікаграфічны аналіз”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php	Заданне ў СДН “Moodle”

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ ВЫВУЧЭННЯ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

У аснову структуравання зместу вучэбнага матэрыялу дысцыпліны “Беларуская лексікаграфія” пакладзены прынцып тэматычнага падыходу, які прадугледжвае падзел вучэбнага матэрыялу на адносна самастойныя раздзелы (тэмы).

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый выкладчык праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

Найбольш перспектыўнымі і эфектыўнымі сучаснымі інавацыйнымі адукацыйнымі сістэмамі і тэхналогіямі з’яўляюцца наступныя:

- тэхналогія вучэбна-даследчай дзейнасці;
- тэхналогія праблемна-модульнага навучання;
- праектныя тэхналогіі;
- інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі;
- маніторынг інтэлектуальнага развіцця і інш.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці педагогам рэкамендуецца выкарыстоўваць крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, вучэбна-метадычныя комплексы.

З мэтай фарміравання сучасных сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетэнцый выпускнікоў ВНУ ў практыку правядзення семінарскіх і практычных заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання і дыскусійныя формы.

ПРАМЕЖКАВАЯ АТЭСТАЦЫЯ

Бягучая атэстацыя носіць накапляльны характар, пры паспяховым выкананні бягучай самастойнай працы ў канцы семестра студэнт можа быць атэставаны аўтаматычна. Такая форма правядзення атэстацыі дазваляе матываваць студэнта да сістэмнай, планамернай працы напрацягу семестра.

У ходзе атэстацыі ацэньваюцца вынікі засваення дысцыпліны, якія праяўляюцца:

ва ўменні дакладна вызначаць асаблівасці мега-, макра- і мікраструктуры лексікаграфічных выданняў розных тыпаў;

ва ўменні знаходзіць неабходную інфармацыю ў слоўніках розных тыпаў і выкарыстоўваць яе ў даследаваннях;

ва ўменні складаць слоўнікавыя артыкулы для лексікаграфічных выданняў розных тыпаў.

Акрамя таго, у ходзе атэстацыі ацэньваюцца вынікі вывучэння вучэбнай дысцыпліны, для чаго выкарыстоўваюцца:

- тэсты з мэтай праверкі ведаў па асноўных пытаннях курса.
- аналіз распрацаваных схем заняткаў і арганізацыі самастойнай працы з улікам асноўных сучасных тэндэнцый развіцця моўнай адукацыі.

ПЕРАЛІК РЕКАМЕНДАВАНЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атрымання аб'ектыўнай інфармацыі аб ўзроўні паспяховасці студэнтаў мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: апераджальны, бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю ўжываецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

Дыягностыка кампетэнцый па дысцыпліне можа мець розныя формы.

Вусны кантроль прадугледжвае: фронтальнае, індывідуальнае, ушчыльненае (камбінаванае) апытванне на лекцыях і практычных занятках, калёквіумы, даклады на канферэнцыях, вусныя залікі і экзамены.

Пісьмовы кантроль уключае: тэрміналагічныя дыктанты, кантрольныя апытанні, кантрольныя работы, рэфераты, пісьмовыя залікі і экзамены.

Тэставы кантроль ажыццяўляецца шляхам падбору каротках адказаў у адпаведнасці з заданнямі.

ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ДА ЗАЛІКУ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ “БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ”

1. Лексікаграфія як раздзел лінгвістыкі. Функцыі тэарэтычнай і прыкладной лексікаграфіі.
2. Змест паняцця “беларуская лексікаграфія”. Крыніцы вывучэння беларускай лексікаграфіі. Бібліяграфіі і агляды прац па беларускай лексікаграфіі.
3. Сістэмная лексікаграфія. Паняцце інтэгральнасці лінгвістычнага апісання, паняцці лексікаграфічнага тыпу і лексікаграфічнага партрэту.
4. Стадыі складання слоўніка, асноўныя праблемы пры складанні слоўніка. Праблема стварэння ўніверсальнага слоўніка.
5. Лексікаграфічная параметрызацыя мовы. Структурагенныя, лінгвістычныя, кампілятыўныя, аналітычныя і канструктыўныя параметры. Закон свабоды параметраў.
6. Паняцце ўваходнай і выходнай мовы. Монаскапальныя і біскапальныя слоўнікі. Рэцэптыўныя і прадуктыўныя слоўнікі. Монадырэкцыйныя і бідырэкцыйныя слоўнікі.
7. Мега-, макра- і мікраструктура слоўніка. Рээстр, лема (вакабула, рээстравае слова, загалоўнае слова, чорнае слова), слоўнікавы артыкул, слоўнікавае гняздо, праблема філіяцыі (вылучэння значэнняў) у тлумачальных і перакладных слоўніках.
8. Семантызацыя. Індэксацыя слова. Сістэмы памет у слоўніках.
9. Пераклад і тлумачэнне незразумелых слоў на палях і ў тэксце беларускіх старадрукаў (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі). Асноўныя прынцыпы гласіравання.
10. Старажытныя лексікаграфічныя выданні. Рукапісныя слоўнік С.Буднага “Лексікон” (паміж 1560 – 1593). Ананімны “Лексисъ съ толкованіемъ словенскихъ словъ просто” (др. палова 16 ст.). Перакладны слоўнік-дадатак да супраслеўскага “Ізмарагда” І.Праскуры.
11. Першы друкаваны ўсходнеславянскі слоўнік “Лексис, сирѣчь реченія, вькратѣцѣ събранны и из словенскаго языка на простый рускій діалектѣ истолькованы” Л.Зізанія (Тустаноўскага) (Вільня, 1596).
12. “Лексиконъ славеноросскій и имень тлькование” П.Бярынды (Кіеў, 1627; Куцейна, 1658). Роля слоўніка П.Бярынды ў станаўленні прынцыпаў фарміравання мікраструктуры лексікаграфічных выданняў.
13. Роля беларускіх слоўнікавых выданняў у працэсе станаўлення рускай і ўкраінскай лексікаграфіі. Праблема моўна-этнічнай прыналежнасці першых усходнеславянскіх слоўнікаў.
14. Стварэнне гістарычных слоўнікаў старабеларускай мовы І.Грыгаровіча, І.Навіцкага, М.Гарбачэўскага і інш.
15. Першыя захады па збіранні лексікі дыялектнай мовы і першыя спробы яе лексікаграфічнай апрацоўкі. Дзейнасць Віленскага і Маскоўскага ўніверсітэтаў, Расійскай Акадэміі навук. Традыцыі нацыянальнай

лексікаграфіі ў дыялектных слоўніках К.Калайдовіча, Ф.Шымкевіча, Я.Чачота, С.Мікуцкага, Е.Раманава, П.Шэйна і інш.

16. Лексікаграфічная дзейнасць І.Насовіча. Прынцыпы ўкладання “Словаря белорусскаго наречия” (С.-Пецярбург, 1870), роля слоўніка ў станаўленні нормаў новай беларускай мовы.

17. Лексічныя даведнікі, слоўнікі-дадаткі да фальклорных і этнаграфічных зборнікаў, індэксы беларускіх слоў і іншыя службовыя лексікаграфічныя распрацоўкі ў другой палове 19 ст.

18. Зараджэнне беларускай анамастычнай лексікаграфіі. “Географический словарь русской земли” М.Барсава (Вільня, 1865), “Этимология местныхъ названий Витебской губернии” Ю.Трусмана (Рэвель, 1897).

19. Гісторыя стварэння і лексікаграфічныя асаблівасці агульнамоўных перакладных слоўнікаў 1920-х гг.

20. Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР. Выпрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі. Стварэнне Навукова-тэрміналагічнай камісіі і асноўныя прынцыпы яе дзейнасці.

21. Станаўленне тэрэтычнай лексікаграфіі. Лексіка-граматычныя асаблівасці беларускіх слоўнікаў 1930-х гг.

22. Асноўныя падыходы да стварэння тыпалогіі слоўнікаў (В.Беркаў, У.Гак, У.Дубічынскі, В.Маркоўкін, В.Шчэрбін, Л.Шчэрба і інш.). Актыўныя і пасіўныя слоўнікі.

23. Класіфікацыйныя схемы слоўнікаў: паводле суадносін левай і правай частак слоўніка; паводле спосабу размяшчэння загаловачнага слоўнікавага блока; паводле складу слоўнікавага блока; паводле характару адбору загаловачнага слоўнікавага блока; паводле аб’екта адлюстравання; паводле адлюстравання/неадлюстравання ў слоўніку дыяхранічных працэсаў; паводле мэты і прызначэння слоўніка і інш.

24. Аспекты лексікаграфічнага апісання слова ў слоўніках розных тыпаў.

25. Лексікаграфічны параметр, закон свабоды параметраў. Тыпы лексікаграфічных параметраў. Структурагенныя параметры. Лінгвістычныя параметры. Абмежаванні закона свабоды параметраў. Шляхі задання лексікаграфічных параметраў.

26. Паняцці лексікаграфічнага партрэта і лексікаграфічнага тыпа. Адрозненні паміж слоўнікамі лексікаграфічных партрэтаў і звычайнымі выданнямі.

27. Сучасныя кірункі развіцця беларускай тэрэтычнай лексікаграфіі.

28. Сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі ў лексікаграфіі. Праблемы сучаснай лексікаграфіі.

29. Камп’ютарная лексікаграфія. Задачы складання электронных слоўнікаў. Поліфункцыянальныя камп’ютарныя слоўнікі. Магчымасці камп’ютарных слоўнікаў. Праблемы і недахопы папяровых лексікаграфічных выданняў.

30. Камп'ютарныя тэхналогіі складання і выкарыстання слоўнікаў. Праграмы падтрымкі лексікаграфічных работ (камп'ютарныя картатэкі, праграмы апрацоўкі тэкста, праграмы фарміравання артыкулаў у аўтаматычным рэжыме). Аўтаматычныя слоўнікі розных тыпаў. Інтэрфейсы аўтаматычных слоўнікаў, асаблівасці іх структуры.

31. Тлумачальныя слоўнікі. “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” ў 5 тамах (Мінск, 1977 – 1984). Ацэнкі слоўніка ў перыядычным друку (публікацыі А.Наркевіча, П.Садоўскага, Г.Цыхуна, А.Вялюгіна, Я.Станкевіча, Д.Бугаёва, А.Жураўскага і інш.). “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” А.Баханькова, І.Гайдукевіча, П.Шубы (7-е выд., 2002), “Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы” (Мінск, 2005), “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” (склад. А.Абрамовіч, Б.Рэмез) (Мінск, 2003), “Школьны тлумачальны слоўнік” В.Верціхоўскай, М.Верціхоўскай (Мінск, 2006), “Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні)” І.Шкрабы (Мінск, 2008) і інш.

32. Слоўнікі іншамоўных слоў. Лексікаграфічная дзейнасць А.Булькі. Выданні “Даўнія запазычаныя беларускай мовы” (Мінск, 1972), “Слоўнік іншамоўных слоў” (1993), “Слоўнік іншамоўных слоў” у 2 тамах (1999), “Слоўнік іншамоўных слоў: актуальная лексіка” (Мінск, 2005) і інш.

33. Перакладныя слоўнікі. “Беларуска-рускі слоўнік” у 3 т. (Мінск, 3-е выд. 2003), “Беларуска-расійскі (Вялікалітоўска-расійскі) слоўнік” Я.Станкевіча (Нью-Йорк, 1989), беларуска-рускія слоўнікі У.Куліковіча (Мінск, 2004), Л.Сямешкі, Г.Басавай, В.Ляшук, Г.Чахоўскага (Мінск, 2004), А.Булькі (Мінск, 5-е выд. 2004), С.Грабчыкава (Мінск, 2002) і інш. “Падручны польска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.Абрэмбскай-Яблонскай і М.Бірылы (Варшава, 1962), “Украінска-беларускі слоўнік” В.Лемцюговай (Мінск, 1980), “Нямецка-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1988, 2003), “Французска-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1992), “Польска-беларускі слоўнік” Я.Волкавай і В.Авілавай (Мінск, 2004, 2005), “Ангельска-беларускі слоўнік” В.Пашкевіч (Мінск, 2006), “Нямецка-беларускі слоўнік” М.Кур’янкі (Мінск, 2006). “Англіска-беларускі-рускі слоўнік” (Мінск, 2004), “ЕўраСлоўнік: беларуска-лацінска-англійска-балгарска-венгерска-грэцка-дацка-ірландска-ісландска-іспанска-італьянска-латышска-літоўска-мальтыйска-нарвежска-нідэрландска-нямецка-партугальска-польска-румынска-славацка-славенска-фінска-французска-харвацка-чэшска-шведска-эстонскі слоўнік” Л.Баршчэўскага (Мінск, 2008).

34. Слоўнікі сінонімаў. “Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў” М.Клышкі (Мінск, 1993, 2005), “Слоўнік сінонімаў беларускай мовы” С.Шведава (Мінск, 2004).

35. Слоўнікі антонімаў. “Слоўнік антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.Лазоўскага (Мінск, 1994).

36. Слоўнікі амонімаў. “Слоўнік амонімаў беларускай мовы” В.Старычонка (Мінск, 1991).

37. Слоўнікі паронімаў. “Слоўнік паронімаў беларускай мовы” С.Грабчыкава (Мінск, 1994), “Беларускія аднакарэнныя і сугучныя словы з рускімі адпаведнікамі: слоўнік-даведнік” М.Смаршчок, Э.Барысаглебскай (Мінск, 2002).

38. Слоўнікі эпітэтаў. “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” М.Пазнякоў (Мінск, 1988), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” Н.Гаўрош (Мінск, 1991, 1998), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” у 2 т. М.Пазнякова (2012).

39. Этымалагічныя слоўнікі. “Этымалагічны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1978 – 2008), “The Vocabulary of the Byelorussian Literary Language in the Nineteenth Century” (Лондан, 1973) А.Мак-Міліна.

40. Гістарычныя слоўнікі. “Гістарычны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1982 – 2008), “Старабеларускі лексікон” М.Прыгодзіча, Г.Цівановай. (Мінск, 1997), “Рэлігійны слоўнік старабеларускай мовы” І.Будзько (Баранавічы, 2003), “Падручны слоўнік старабеларускай літаратурнай мовы” (Віцебск, 2004).

41. Слоўнікі ўстарэлай лексікі. “Слоўнік устарэлых слоў беларускай мовы” А.Макарэвіча (Брэст, 2005), “Слоўнік архаізмаў і гістарызмаў” С.Струкавай (Мінск, 2007) і інш.

42. Слоўнікі неалагізмаў. Слоўнік новых слоў беларускай мовы” В.І.Уласевіч, Н.М.Даўгулевіч (Мінск, 2010), “Слоўнік новай і актуальнай лексікі” К.Д.Шчаснай (2012).

43. Слоўнікі мовы пісьменнікаў. “Слоўнік мовы Скарыны” У.Анічэнкі ў 3 т. (Мінск, 1977 – 1994), “Слоўнік мовы Янкі Купалы” ў 8 тамах (Мінск, 1997 – 2002), “Анамастычны слоўнік твораў Якуба Коласа” (Мінск, 1990), “Фразеалагічны слоўнік мовы Якуба Коласа” (Мінск, 1993), “Тлумачальны слоўнік адметнай лексікі ў творах Якуба Коласа” Г.Арашонкавай і Н.Чабатар (Мінск, 2003), “Слоўнік параўнанняў у мове мастацкіх твораў Янкі Купалы” (Гомель, 2004) і “Слоўнік фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы” В.Ляшчынскай і З.Шведавай (Гомель, 2007).

44. “Слоўнік мовы «Нашай Нівы»” ў 5 т. (Мінск, 2003 – 2008).

45. Фразеалагічныя слоўнікі. “Фразеалагічны слоўнік для сярэдняй школы” Н.Гаўрош, І.Лепешава, Ф.Янкоўскага (1973), “Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем” З.Санько (Мінск, 1991), “Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы” у 2 т. І.Лепешава (1993) і “Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы” ў 2 т. І.Лепешава (Мінск, 2008), “Беларуская фразеалогія” Ф.Янкоўскага (1968), “Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі” Е.Мяцельскай і Я.Камароўскага (1972), слоўнікі “І коціца і валіца” (1972), “І сячэ і паліць” (1974), “Слова за слова” (1977) Г.Юрчанкі, “Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў” у 2 частках І.Лепешава (1981 – 1993, 2004), “Słownik frazeologiczny białorusko-polski” А.Аксамітава, М.Чурак (Варшава, 2000), “Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Гродзеншчыны” М.Даніловіча (Гродна, 2000) і мн. інш.

46. Парэміялагічныя слоўнікі. “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Гомель, 1956) П.Ахрыменкі і М.Буцько, “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1957) Ф.Янкоўскага, “Беларускія прыказкі,

прымаўкі і загадкі” (Мінск, 1958) Я.Рапановіча, “Крылатыя словы і афарызмы. 3 беларускіх літаратурных крыніц” (Мінск, 1960) Ф.Янкоўскага, “Слова міма не ляціць” (Мінск, 1985) В.Ліцвінкі і Л.Царанкова, “Беларуская народная творчасць. Прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1976), “Proverbiaetdicta: шасцімоўны слоўнік прыказак, прымавак і крылатых слоў” (Мінск, 1993), “Крынічнае слова. Беларускія прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1987) І.Шкрабы і Р.Шкрабы, “Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выразаў” С.Івановай і Я.Іванова (Мінск, 1997), “Прыказкі і прымаўкі: тлумачальны слоўнік беларускіх прыказак і прымавак з архіваў, кафедральных збораў, рэдкіх выданняў XIX і XX стст.” А.Аксамітава (Мінск, 2000), “Слоўнік беларускіх прыказак” І.Лепешава і М.Якалцэвіч (Мінск, 2002, 2006), “Беларуска-нямецкі парэміялагічны слоўнік. Deutsch-Belarussisches paremiologisches wörterbuch” Я.Іванова, Н.Рамановай (Магілёў, 2006), “Польска-беларускі парэміялагічны слоўнік” Я.Іванова і С.Івановай (Магілёў, 2007), “Слоўнік пра камічнае” В.І.Рагаўцова (2010), “Тлумачальны слоўнік прыказак” І.Я.Лепешава, М.А.Якалцэвіч (Гродна, 2011), “Кароткі фразеалагічны слоўнік вучня” Р.П.Ільіной (2011), “Слоўнік беларускіх народных параўнанняў” Т.В.Валодзінай, Л.М.Салавей (2011) і інш.

47. Беларускія антрапанімічныя слоўнікі. “Слоўнік асабовых імён” М.Судніка (Мінск, 1965, 2005), “Беларуская антрапанімія” М.Бірылы (Мінск, 1966 – 1982), “Антрапанімія Гродзеншчыны і Брэстчыны (XIV - XVIII ст.)” А.Усціновіч (1975). “Слоўнік асабовых імёнаў” У.Сарокі (Мінск, 2000).

48. Беларускія тапанімічныя слоўнікі. “Краткий топонимический словарь Белоруссии” В.Жучкевіча (Мінск, 1974), “Слоўнік назваў населеных пунктаў” Я.Рапановіча (Мінск, 1977 – 1986), “Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны” В.Рагаўцова, С.Кечык (Магілёў, 2000), “Айканімія Гомельшчыны” Н.Багамольнікавай, А.Станкевіч (Гомель, 2003), “Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь: нарматыўны даведнік” (Мінск, 2003 – 2007), “Слоўнік мікратапонімаў Магілёўшчыны” (Магілёў, 2004), “Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны. Ч. 1. Мікратапонімы” (Гродна, 2005), “Слоўнік адтапаніменных дэрыватаў Віцебшчыны” У.Генкіна (Віцебск, 2005), “Слоўнік беларускіх мясцовых геаграфічных тэрмінаў” І.Яшкіна (Мінск, 2005), “Мікратапонімія Мозырскага Полесья” А.Івановай (Мозырь, 2007), “Слоўнік беларускіх імёнаў” І.Я.Яшкіна (Мінск, 2009), “Историческая антропонимия Гомеля и окрестностей” А.Ф.Рогалева (Гомель, 2009), “Як у нас клічуць?: беларускія імёны” С.Барыса (Мінск, 2010), “Слоўнік асабовых уласных імён” А.К.Усціновіч (Мінск, 2011).

49. Дыялектныя слоўнікі. Дыялектныя слоўнікі Ф.Янкоўскага (Мінск, вып. 1, 1959; вып. 2, 1960; вып. 3, 1970), Г.Юрчанкі (Мінск, 1966), П.Сцяцко (Мінск, 1970), “Крајову слојник Љахојшчуну А.Варлыгі (Нью-Йорк, 1970), “Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” ў 5 тамах (Мінск, 1979 – 1986), “Тураўскі слоўнік” у 5 тамах (Мінск, 1982 – 1987) А.Крывіцкага, Г.Цыхуна, І.Яшкіна, “Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны” Т.Янковай (Мінск, 1982), “Дыялектны слоўнік Брэстчыны” (Мінск, 1989), “Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі” (Мінск, 1990), “Альпенскі

дыялектны слоўнік” І.Ляшкевіча (Брэст, 2004), “Слоўнік народнай мовы Зэльвеншчыны” П.Сцяцко (Гродна, 2005). Тэматычныя дыялектныя слоўнікі “Жывёльны свет” (Мінск, 1999), “Раслінны свет” (Мінск, 2001), “Чалавек” (Мінск, 2006), “Лексіка апрацоўкі льну” (Мінск, 2006) Т.Трухан, Ф.Клімчука, “Дыялектны слоўнік Косаўшчыны: [змяшчае лексіку насельнікаў паўночнай часткі Івацэвіцкага раёна” А.Зайкі (2011) інш. Мікраслоўнікі ў дыялектных зборніках.

50. Частотныя слоўнікі. “Частотны слоўнік беларускай мовы: мастацкая проза” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1976), “Частотны слоўнік беларускай мовы: публіцыстыка” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1979), “Частотны слоўнік беларускай мовы: вусная народная творчасць” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1982), “Частотны слоўнік беларускай мовы: гутарковая мова” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1989), “Частотны слоўнік беларускай мовы: паэзія” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1992), “Частотны слоўнік беларускай мовы” Н.Мажэйка (Мінск, 2006).

51. Тэрміналагічныя слоўнікі. “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” А.Юрэвіча (Мінск, 1962), “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” П.Сцяцко, М.Гуліцкага, Л.Антанюк (Мінск, 1990), “Слоўнік акцёра і рэжысёра» А.Каляды (Мінск, 1995), “Тлумачальны слоўнік бібліятэчных і бібліяграфічных тэрмінаў” (Мінск, 2000), “Слоўнік тэрмінаў: архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва” Б.Лазукі (Мінск, 2001), “Тэорыя літаратуры ў тэрмінах” В.Рагойшы (Мінск, 2001), “Слоўнік літаратуразнаўчых тэрмінаў” М.Лазарука, А.Ленсу (Мінск, 2003), “Слоўнік-мінімум па літаратуразнаўству” (Мінск, 2000) і “Паэтычны слоўнік” (Мінск, 2004) В.Рагойшы “Слоўнік студэнта-філолага па методыцы выкладання беларускай літаратуры” А.Лугоўскага (Мінск, 2006) і мн. інш.

52. Граматычныя слоўнікі. “Граматычны слоўнік дзеяслова” (Мінск, 2007) і “Граматычны слоўнік назоўніка” (Мінск, 2008), “Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя” (Мінск, 2009).

53. Словаўтваральныя слоўнікі. “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2000), “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” М.Аўласевіча і Т.Якубовіч (Магілёў, 2002), “Школьны словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2006).

54. Марфемныя слоўнікі. “Марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча і Л.Шакуна (Мінск, 1989), “Марфемны слоўнік беларускай мовы” (Магілёў, 2003), “Школьны марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, Л.Мормыш, Л.Шакуна (2005, 2006).

55. Адваротныя слоўнікі. “Адваротны слоўнік беларускай мовы Л.Вардамацкага, В.Несцяровіча (Мінск, 1994).

56. Арфаграфічныя слоўнікі. Арфаграфічныя слоўнікі беларускай мовы М.Лобана і М.Судніка (6-е выд., Мінск, 1990), А.М.Булькі (Мінск, 2000), І.Капылова, Т.Маракулінай, С.Рапацэвіча (Мінск, 2008), А.Баршчэўскай (Мінск, 2005) і інш. Спецыфіка слоўнікаў “Пішам без памылак: разам, асобна, праз дэфіс” М.Прыгодзіча (Мінск, 2002) і “Літара вялікая або малая:

слоўнік-даведнік” В.Уласевіч, С.Рапацэвіча, І.Капылова (Мінск, 2003), “Слоўнік цяжкасцей беларускай арфаграфіі” І.А.Мардусевіч (2009), “Слоўнік сучаснай беларускай мовы” У.М.Завальнюка, М.Р.Прыгодзіча, В. К. Раманцэвіч (2009, 2010), “Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” І.Л.Капылова, Т.М.Маракулінай (2009, 2010), “Беларускі арфаграфічны слоўнік для школьнікаў” І.У.Кандрацэня, Л.П.Кунцэвіч; пад рэд. А.А.Лукашанца (2009, 2010, 2011, 2012), “Слоўнік арфаграфічных новаўвядзенняў беларускай мовы” Т.М.Маракулінай, І.Л.Капылова (2010), “Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы” А.Л.Баршчэўскай, Л. П.Баршчэўскага (2010).

57. Комплексныя слоўнікі. “Слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, арфаэпія, акцэнтацыя, словазмяненне” (Мінск, 1987), “Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы: правапіс, вымаўленне, націск, словазмяненне, словаўжыванне Г.Арашонкавай, В.Лемцюговай (Мінск, 1986, 2005), “Кароткі слоўнік беларускай мовы: правапіс, вымаўленне, націск, словазмяненне, словаўжыванне” Г.Арашонкавай, В.Лемцюговай (Мінск, 1994), “Слоўнік беларускай мовы: цяжкасці правапісу, вымаўлення, акцэнтацыі, словазмянення” Л.Ламекі і У.Ламекі (Мінск, 2000), “Слоўнік тыпу INSITU беларускай мовы” (Мінск, 2003), “Слоўнік лексічных формаў: сінонімы, амонімы, антонімы, паронімы, амографы, амафоны” Я.Хвалея, У.Шарпілы (Мінск, 2004), “Слоўнік цяжкасцяў беларускай мовы” Б.Плотнікава, В.Трайкоўскай (Мінск, 2004), “Слоўнік беларускай мовы: амафоны, амаформы, амографы, амонімы, антонімы, паронімы, сінонімы” А.Баршчэўскай і Р.Шастак (Мінск, 2006), “Комплексны лексічны слоўнік беларускай мовы: сінонімы, антонімы, амонімы, паронімы” Л.Гамезы (Мінск, 2008), “Слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, націск, словазмяненне, стылістычныя паметы” В.М.Сіўковіч (2012), “Вялікі слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, акцэнтацыя, парадыгматыка” Ф.А.Піскунова (2012), “Слоўнік беларускай мовы: [каля 150 000 слоў]” пад рэд. А.А.Лукашанца і В.П.Русак (2012) і інш.

58. Электронныя слоўнікі. “Belazar” (<http://www.belazar.belinter.net/>), “Англійска-беларуска-польска-руска-украінскі тлумачальны слоўнік” (<http://www.vesna.sammit.kiev.ua>), “Слоўнік беларускай мовы” (<http://www.hipermart.net>), “Эсперанта-беларускі, беларуска-эсперанта слоўнік” (<http://www.esperanto.pisem.net>), “ArfaBel: Беларускі арфаграфічны слоўнік” (<http://www.arfabel.f2s.com>), “LanguageGuide” (<http://www.bas-net.by/belarus/language/body.html>) і інш.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстанавы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, што распрацавала вучэбную праграму
“Беларуская дыялекталогія”, “Уводзіны ў мовазнаўства”, “Фанетыка – Лексіка – Словаўтварэнне”, “Марфалогія”, Сінтаксіс”, “Стылістыка”, “Тэкст. Чужая мова. Пунктуацыя”	Кафедра мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Дубліраванне вучэбнага матэрыялу і неістотныя супярэчнасці паміж праграмамі ліквідаваны на этапе распрацоўкі вучэбных праграм	Лічыць праграму ўзгодненай з дысцыплінамі на стадыі яе падрыхтоўкі (пра- такол № __ ад _____ г.).

